

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.α

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Σωστό
4. Λάθος
5. Σωστό

β.

1. «Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάντι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος...».
2. «ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν»
3. «ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι...»
4. «τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»
5. «καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται»

B1. Ἀφοῦ τα δύο ἀδέρφια ἀλλάξαν ρόλους, ὁ Ἐπιμηθεὺς ἀνέλαβε νὰ μοιράσει εφόδια στα ζῶα καὶ στον ἀνθρώπο καὶ ὁ Προμηθεὺς νὰ κάνει τὴν τελικὴ ἐπιθεώρηση. Ὅσον ἀφορᾷ, λοιπὸν, στα ζῶα ἡ μοιρασιά που ἔκανε ὁ Ἐπιμηθεὺς ἦταν σοφὴ, ἀφοῦ πέτυχε τὴν ἀντισταθμιστικὴ καὶ ἰσόρροπη κατανομὴ εφοδίων γιὰ τὴ διαίωσις ὅλων των ειδῶν. Ἐπρόκειτο ὁμως γιὰ μονομερὴ πράξη, ἐφόσον ὁ ἀνθρώπο κατέληξε βιολογικὰ ἀνεπαρκὴς («τὸν δὲ ἀνθρώπο γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστροτον καὶ ἄοπλον»).

Ἐτσι, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴς ἐνότητασ τὸνίζεται με τὸ σχῆμα λιτότητασ («οὐ πάντι σοφὸς

ὄν ὁ Ἐπιμηθεὺς») η κατάσταση φυσικής αδυναμίας στην οποία βρέθηκε ο άνθρωπος λόγω της απρονοησίας του Επιμηθέα, η οποία ήταν αποτέλεσμα της πνευματικής του κατωτερότητας, καθώς διέφυγε της προσοχής του και δαπάνησε όλες τις ιδιότητες στα άλογα όντα («ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα»). Ενώ, λοιπόν, ο Επιμηθέας είχε δώσει με φροντίδα και σοφία όλα τα απαραίτητα εφόδια στα ζώα, στο τέλος της μοιρασιάς διαπίστωσε ότι βρισκόταν σε αδιέξοδο («ἠπόρει ὄ,τι χρήσαιτο»), γιατί τα εφόδια εξαντλήθηκαν και ο άνθρωπος έμεινε «ἀκόσμητος».

Ο Επιμηθέας είναι αυτός που, όπως δηλώνει και το όνομά του (σύνθετο από τις λέξεις ἐπί + μῆδος), σκέφτεται μετά την εκτέλεση μιας ενέργειας και βρίσκεται αντιμέτωπος με τις συνέπειές της. Είναι «ἀμαρτίνοος» ή «ὀψίνοος». Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να τον χαρακτηρίσουμε αστόχαστο, απερίσκεπτο, επιπόλαιο, παρορμητικό. Στον μύθο του Πρωταγόρα παρουσιάζεται λόγω απρονοησίας να εξαντλεί όλα τα εφόδια στα ζώα και να αφήνει τον άνθρωπο εντελώς αβοήθητο και ανυπεράσπιστο.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι η αντιστροφή των ρόλων των δύο τιτάνων εξυπηρετεί άριστα την οικονομία του μύθου, καθώς ο Επιμηθέας εκφράζει τη φάση της βιολογικής συγκρότησης των όντων, ενώ ο Προμηθέας τη φάση κατά την οποία ο άνθρωπος διαφοροποιείται ως είδος από τα άλλα είδη ζωικών οργανισμών έχοντας την ιδιότητα του έλλογου όντος. Το δεύτερο στάδιο είναι ανώτερο από το πρώτο και αρχίζει να διαγράφεται η αισιόδοξη αντίληψη του Πρωταγόρα για την προοδευτική εξέλιξη του ανθρώπινου γένους.

B2. *Με την ἔντεχνον σοφίαν ο άνθρωπος κατάφερε να αποκτήσει χρήσιμες γνώσεις, προκειμένου να αντισταθμίσει τις ελλείψεις των εφοδίων που είχαν δοθεί στα υπόλοιπα έμβια όντα. Ειδικότερα, τα «δώρα του Προμηθέα», προϊόν κλοπής από την Αθηνά και τον Ήφαιστο, βοήθησαν τον άνθρωπο να προφυλαχθεί από τη φύση και, παράλληλα, έθεσαν τα θεμέλια του υλικού και τεχνικού πολιτισμού. Εκφράζουν την ανάγκη του ανθρώπου να αντισταθμίσει τη φυσική του αδυναμία με δικά του δημιουργήματα και να επιβιώσει απέναντι στην άλογη δύναμη της φύσης. Το επίθετο «ἔντεχνος» υποδηλώνει αυτόν που είναι μέσα στα όρια της τέχνης, τον έμπειρο, τον επιδέξιο. Στη φράση «ἔντεχνος σοφία», η λέξη «σοφία» υποδηλώνει τη σοφία που εμπεριέχει την τέχνη, τη σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη, τις τεχνικές γνώσεις. Αρχικά, η έννοια της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Ο προσδιορισμός «ἔντεχνος» επιτρέπει εδώ στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει, επομένως, πως αυτού του είδους τη σοφία εννοεί και όχι αυτή που συνδέουμε με τη γνώση των επιστημών και τη φιλοσοφία, δηλαδή τις θεωρητικές γνώσεις. Με την κατασκευαστική και επινοητική ικανότητα ο άνθρωπος δίνει υπόσταση στους σχεδιασμούς του και τα ευρήματα του νου του, κατασκευάζοντας σπίτια, σκεύη, εργαλεία, όπλα, αλλά και προβαίνει σε επινοήσεις συμβολικών συστημάτων, όπως η γλώσσα, η γραφή, η αρίθμηση, που διευρύνουν τα όρια της ελευθερίας του σε σχέση με τη βιολογική αιτιότητα. Με την καλλιέργεια (γης, γραμμάτων, τεχνών και καλών τεχνών) και την αγωγή διαμορφώνει σκόπιμα τις προϋποθέσεις για παραγωγή έργων και μέσων καθώς και για νέες δημιουργίες μέσα από την αξιοποίηση εργαλείων και γνώσεων τεχνικής.*

Ο Πρωταγόρας, όμως, θεωρεί σκόπιμο να αναφέρει στο σημείο αυτό της αφήγησης ότι ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να δώσει στους ανθρώπους την πολιτική τέχνη, το υψηλότερο και καλύτερο δώρο, φυλαγμένο από τον ίδιο τον Δία, αλλά με την πράξη κλοπής περιορίστηκε στο δώρο της τεχνογνωσίας, ευεργετικό βέβαια, αλλά κατώτερο («Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δί.»).

Γίνεται σαφές ότι η πολιτική τέχνη είναι ανώτερη κατάκτηση, η οποία στον μύθο χαρακτηρίζει την κοινότητα των θεών και όχι των ανθρώπων, και αποτελεί στοιχείο εξουσίας του Δία απέναντι στους άλλους θεούς και τον κόσμο. Η παρουσίασή τους ως δώρων των θεών και όχι ως ανακαλύψεων του ανθρώπου μπορεί να θεωρηθεί και ως ένδειξη σεβασμού προς αυτούς και προσπάθεια αποφυγής ύβρης εκ μέρους των ανθρώπων.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η άποψη που συνάγεται από τον μύθο και αποδίδεται στον Πρωταγόρα, ότι δηλαδή στην προϊστορία του ανθρώπινου γένους προηγήθηκε η κατάκτηση τεχνικής πρόσφορης για τον βιοπορισμό του και ακολούθησε η κατάκτηση της πολιτικής τέχνης. Άρα, η κατάκτηση της τεχνικής από τον άνθρωπο, που χαρακτηρίζεται σαν τιτανική πράξη κλοπής, συνέβη σε μια πρώιμη φάση, προκοινωνική και δείχνει τις τότε δυνατότητες του ανθρώπινου πνεύματος. Αντίθετα, η πολιτική ήταν ακόμη απρόσιτη σχεδόν στο ανθρώπινο πνεύμα και κατακτήθηκε σε υστερότερη στιγμή της ιστορίας του ανθρώπου, αφού είχαν διαμορφωθεί οι κατάλληλες συνθήκες. Τέλος, το γεγονός ότι τη φρουρούσαν οι φύλακες του Δία, η Βία και το Κράτος, συμβολίζει τη δυσκολία και τις επίπονες προσπάθειες του ανθρώπινου γένους να αποκτήσει την πολιτική τέχνη, τις γνώσεις δηλαδή για την οργάνωση κοινωνιών και για την ανάπτυξη πνευματικού πολιτισμού και έμμεσα προβάλλει την αξία και τη σημασία της (*«πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν»*).

Συμπερασματικά, η δωρεά του Προμηθέα εκφράζει την ανάγκη του ανθρώπου να αντισταθμίσει τη φυσική του αδυναμία με δικά του δημιουργήματα και να επιβιώσει απέναντι στην άλογη δύναμη της φύσης, ενώ τα δώρα του Δία, που ήταν προσφορά του ίδιου, έσωσαν τον άνθρωπο από τον αφανισμό, αλλά κυρίως τον βοήθησαν να αποκτήσει την πολιτική αρετή, να μετασχηματίσει τα κοινωνικά μορφώματα σε κοινωνίες με συνειδητοποιημένη συναίσθηση δημιουργικότητας και να αναπτύξει υψηλό επίπεδο πολιτισμού.

B3.

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

B4.

είμαρμένη: μερίδιο, ἐξιέναι: εισιτήριο, ἔσχε: σχήμα, κλέπτει: κλεψύδρα, λαθών: λήθη

B5.

Σύμφωνα με τον Πρωταγόρειο μύθο, όταν ο Προμηθέας αντιλήφθηκε το αδιέξοδο στο οποίο κατέληξε το έργο του Επιμηθέα, αποφασίζει να μπει κρυφά στο εργαστήριο της Αθηνάς και του Ηφαίστου, για να κλέψει την «έντεχνον σοφίαν» και τη φωτιά που θα βοηθούσαν τον άνθρωπο στην επιβίωση και εξέλιξή του (*«εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ»*).

Η μετάβαση του ανθρώπου από την κατάσταση των βιολογικών εξαρτήσεων στην αναζήτηση της αυτονομίας του συμβολίζεται με τον Προμηθέα και τη φιλόανθρωπη κλοπή των «δώρων» του για τον άνθρωπο από το εργαστήριο της Αθηνάς και του Ηφαίστου. Έτσι, η κλοπή δεν κρίνεται ως παράβαση ηθικής φύσεως που δεν έπρεπε να γίνει, αλλά ως ευρηματική πράξη του Προμηθέα-ανθρώπου που υπαγορεύεται από την ίδια την αρχή της αναπλήρωσης στη φύση. Τα «δώρα» αναπληρώνουν τη φυσική αδυναμία του ανθρώπου στον κόσμο. Η κατ' αναγκαιότητα, λοιπόν, παράβαση έχει πρακτικό αντίκρισμα στον άνθρωπο, καθώς η τεχνική και η γνώση της τέχνης της φωτιάς επιτρέπουν στον άνθρωπο να επινοεί τα προς το ζην και να εφαρμόζει πρακτικά τις επινοήσεις του. Ο άνθρωπος είναι σε θέση με τις δύο αυτές κατακτήσεις να μετασχηματίζει τους σχεδιασμούς και τις επινοήσεις του σε πρακτικό πρόγραμμα ζωής (**«καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίνεταί»**). Στο τέλος της διδακτικής ενότητας επισημαίνεται ότι ο Προμηθέας τιμωρήθηκε σκληρά για την πράξη κλοπής που έκανε από αγάπη προς το ανθρώπινο γένος. Στο κείμενο αναφέρεται πολύ λιτά ότι ο Προμηθέας δικάστηκε για κλοπή εξαιτίας της απρονοησίας του αδερφού του, του Επιμηθέα. Ο Πρωταγόρας συνδέει την αφήγησή του με τη γνωστή μυθική αφήγηση για την τιμωρία του Προμηθέα, την οποία παραλείπει ως γνωστή (**«Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετήλθεν»**).

Στο απόσπασμα του Αισχύλου ο Προμηθέας παρουσιάζεται και εδώ ως ευεργέτης του ανθρώπου. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στις τεχνικές γνώσεις που προσέφερε στο ανθρώπινο γένος, οι οποίες αντιστοιχούν στην ἔντεχνον σοφίαν για την οποία γίνεται λόγος στον Πρωταγόρειο μύθο. Χάρη στην πολύτιμη βοήθειά του οι άνθρωποι κατάφεραν να αντιμετωπίσουν τις αρρώστιες και τον θάνατο μέσω της ιατρικής (**«ὄσοι πέφτανε ἀρρώστοι... για ὅλες τις αρρώστιες»**), ανακάλυψαν την μαντεία και την ονειρομαντεία (**«Και τα πολυάριθμα εἶδη... τα συναπαντήματα του δρόμου»**), ενώ με τη βοήθεια των μετάλλων κατάφεραν να δημιουργήσουν τεχνικό πολιτισμό (**«Κι ὅ,τι πολύτιμο... κι ανοηταίνει»**). Βέβαια, στο μεταφρασμένο απόσπασμα τα επιτεύγματα του ανθρώπου παρουσιάζονται ως αποκλειστικό δώρο του Προμηθέα στους ανθρώπους και όχι ως προϊόν κλοπής από το εργαστήριο της Αθηνάς και του Ηφαίστου. Επίσης, στο απόσπασμα του Αισχύλου ο Προμηθέας παρουσιάζει τα δώρα που προσέφερε στους ανθρώπους με έπαρση και αυταρέσκεια (**«Με δυο λόγια μάθε τα πάντα: ὅλες οι τέχνες/ οι ανθρώπινες εἶναι δωρεές του Προμηθέα»**) σε αντίθεση με τον Πρωταγόρειο μύθο στον οποίο καταφαίνεται ότι από ανάγκη, για να βοηθήσει τους ανθρώπους, έκλεψε τα δύο δώρα από τους θεούς (**«ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι»**). Τέλος, στον πρωταγόρειο μύθο δεν παρουσιάζονται αναλυτικά οι ανακαλύψεις του ανθρώπου σε αντίθεση με το μεταφρασμένο απόσπασμα που ο Προμηθέας τις καταγράφει λεπτομερώς.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Γ1. Απορώ με τους λεγόμενους σοφιστές που ισχυρίζονται ότι οι περισσότεροι οδηγούν τους νέους στην αρετή, αλλά τους οδηγούν στο αντίθετο· γιατί, ούτε έχουμε δει πουθενά (κάποιον) άνδρα, τον οποίο έκαναν οι σύγχρονοι σοφιστές αγαθό, ούτε προσφέρουν συγγράμματα από τα οποία πρέπει (οι άνδρες) να γίνονται ενάρετοι, αλλά έχουν γραφεί από αυτούς πολλά για μάταια πράγματα, από τα οποία (δημιουργούνται) στους νέους ανούσιες απολαύσεις, δεν εμπεριέχεται όμως (σε αυτά) η αρετή· αντίθετα, με διαφορετικό τρόπο (τους) κάνουν να χάνουν τον χρόνο τους αυτούς που ήλπισαν ότι θα μάθουν κάτι από αυτούς (: από τους σοφιστές) και τους εμποδίζει από άλλα χρήσιμα και τους διδάσκει φαύλα πράγματα. Κατηγορώ, λοιπόν, αυτούς για μεγάλα (αδικήματα) με έντονο τρόπο· για όσα γράφουν (τους κατηγορώ) ότι τα λόγια τους είναι εξεζητημένα, όμως δεν έχουν καθόλου ορθές απόψεις, με τις οποίες θα εκπαιδευόνταν οι νεότεροι στην αρετή. **Εγώ είμαι απλός άνθρωπος, αλλά γνωρίζω ότι είναι το πιο καλό να διδάσκεται (κανείς) το αγαθό από τη φύση αυτού, και κατά δεύτερο λόγο περισσότερο από όσους γνωρίζουν κάτι καλό αληθινά παρά από όσους κατέχουν την τέχνη να εξαπατούν.** Ίσως, λοιπόν, μιλώ με λόγια που δε μοιάζουν με των σοφιστών· ούτε βέβαια επιζητώ αυτό· επιδιώκω να εκφράζω ορθά τεκμηριωμένες απόψεις σε σχέση με αυτά που έχουν ανάγκη όσοι έχουν λάβει καλή παιδεία με σκοπό την αρετή· γιατί οι λέξεις δε θα μπορούσαν να (τους) εκπαιδεύσουν, αλλά οι ιδέες (θα μπορούσαν να τους εκπαιδεύσουν), εάν ήταν καλές.

(Σημείωση: Δίνεται η μετάφραση όλου του κειμένου και είναι σημειωμένο το χωρίο που ζητείται στην άσκηση Γ1.)

Γ2. Ο Ξενοφών στο παραπάνω χωρίο διατυπώνει ορισμένες κατηγορίες εναντίον των σοφιστών ως προς την επίδρασή τους στους νέους. Ειδικότερα, τους μέμφεται ότι δεν οδηγούν τους νέους στην αρετή, αλλά σε αντίθετη κατεύθυνση («*ὅτι φασὶ μὲν ἐπ' ἀρετὴν ἄγειν οἱ πολλοὶ τοὺς νέους, ἄγουσι δ' ἐπὶ τούναντίον*»). Επίσης, τους κατηγορεί ότι δεν έχουν κάνει ποτέ κάποιον άνδρα ενάρετο («*οὔτε γὰρ ἄνδρα που ἐωράκαμεν ὄντιν' οἱ νῦν σοφισταὶ ἀγαθὸν ἐποίησαν*»), ούτε έχουν γραφεί έργα που οδηγούν στην αρετή («*οὔτε γράμματα παρέχονται ἐξ ὧν χρὴ ἀγαθοὺς γίνεσθαι*»). Αντίθετα, τα συγγράμματά τους αφορούν σε μάταια πράγματα («*ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ματαίων πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται*»), που προκαλούν στους νέους απολαύσεις χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο και δεν εμπεριέχουν την αρετή («*ἀφ' ὧν τοῖς νέοις αἱ μὲν ἡδοναὶ κεναί, ἀρετὴ δ' οὐκ ἔνι*»). Παράλληλα, ο Ξενοφών διατυπώνει την κατηγορία σε βάρος των σοφιστών ότι προκαλούν σπατάλη χρόνου σε όσους προσδοκούν ότι θα μάθουν κάτι από αυτούς («*διατρίβειν δ' ἄλλως παρέχει τοῖς ἐλπίσασί τι ἐξ αὐτῶν μαθήσεσθαι*»), ενώ τους στερούν τις χρήσιμες γνώσεις διδάσκοντάς τους φαύλα πράγματα («*καὶ ἐτέρων κωλύει χρησίμων καὶ διδάσκει κακά*»). Έτσι, λοιπόν, τους

κατηγορεί με οξύ τρόπο για μεγάλα αδικήματα («*μέμφομαι οὖν αὐτοῖς τὰ μὲν μέγала μειζόνως*»), επειδή εκφράζουν απόψεις με εξεζητημένο τρόπο κι όχι σωστές, που να οδηγούν τους νέους στην αρετή («*περὶ δὲ ὧν γράφουσιν, ὅτι τὰ μὲν ῥήματα αὐτοῖς ἐζήτηται, γινῶμαι δὲ ὀρθῶς ἔχουσαι, αἷς ἂν παιδεύονται οἱ νεώτεροι ἐπ' ἀρετήν, οὐδαμοῦ*»). Τέλος, με ἔμμεσο τρόπο, τους επικρίνει ως ακατάλληλους να διδάσκουν τους νέους, καθώς βασίζονται στην τέχνη της εξαπάτησης («*ὀπὸ τῶν ἐξαπατᾶν τέχνην ἔχόντων*»).

Γ3. α.

ἄνδρα → ἄνδρας

ὄντινα → οὐστίνας

γράμματα → γράμμα

ὧν → οὗ

β.

ἐωράκαμεν → ἴδωμεν

ἐποίησαν → ποιήσωσι(ν)

παρέχονται → παράσχωσι(ν)

Γ4α.

Υπόθεση: εἰ καλῶς ἔχοιεν [εἰ + Ευκτική]

Αποδόσεις: ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειε, γινῶμαι δὲ (ἂν παιδεύσειαν/ παιδεύσαιεν) [δυνητική Ευκτική].

Πρόκειται για σύνθετο, ως προς την απόδοση, υποθετικό λόγο που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Μετατροπή στο προσδοκώμενο:

Υπόθεση: ἐάν/ ἄν/ ἦν καλῶς ἔχουσιν [ἐάν/ ἄν/ ἦν + Υποτακτική]

Αποδόσεις: ὀνόματα μὲν γὰρ οὐ παιδεύσει, γινῶμαι δὲ (παιδεύσουσιν) [Οριστική Μέλλοντα]

β.

Η σύνταξη είναι παθητική.

(**Σημείωση:** Στην πρόταση υπάρχει αττική σύνταξη.)

Μετατροπή σε ενεργητική σύνταξη: Πολλά αὐτοὶ γεγράφασι(ν).

(**Σημείωση:** Ο τύπος «πολλά» στην παθητική σύνταξη βρίσκεται σε ονομαστική πληθυντικού, ενώ στην ενεργητική σύνταξη σε αιτιατική πληθυντικού).